

Habemus papam

Juryverslag van de Emile Zola-wedstrijd 1999

Zolaprijs 99

Kris Deschouwer
Lid van de wedstrijdjury

De Emile Zola-prijs bekroont een politiek essay dat blijk geeft van durf, van een puntige geest en dito pen. De prijs bekroont de auteur die geen blad voor de mond neemt, die aanklaagt en uitdaagt, die desnoods wat wild om zich heen schopt, zolang de slachtoffers maar maatschappelijke en politieke wantoestanden zijn, en zolang naast de inhoud ook de vorm weet te bekoren. Dat is nogal logisch. Daarom is het ook een Emile Zola-prijs en geen - ik zeg maar wat - Guido Tastenhoye- of Wilfried Martens-prijs.

De inzenders van de teksten moeten bovendien jong zijn, en dus die ideale combinatie van puntigheid, stijlbeheersing en sociale verontwaardiging al voor de dag en dauw van het ware leven in huis hebben en tentoonspreiden. Meer vragen wij echt niet. Wij, dat zijn de leden van de jury die aangezocht werden om dit jeugdig geweld te beoordelen. Die jury ziet er op het eerste gezicht een beetje vreemd uit. Zonder precieze berekeningen te maken (te durven maken), mag ik stellen dat de gemiddelde leeftijd van de jury zich ruimschoots en

probleemloos aan de verkeerde kant van de veertig situeert. Sommigen zouden zich derhalve de vraag kunnen stellen of dit hoogbejaard gezelschap wel in staat is om de zielenroerselen en het daaruit voortvloeiend geschrijf van het jonge grut behoorlijk naar waarde te schatten. De vraag stellen is ze beantwoorden: natuurlijk kunnen wij dat. Wie daaraan twijfelt, mag aan die twijfel volgend jaar maar eens een essay wijden. En als dat goed is, maar alleen als het goed is, nemen wij terstond en ter plaatse onze verantwoordelijkheid op.

Als het goed is. Het hoge woord is eruit. Als het goed is. Toen de jury zich in conclaaf verenigde om van gedachten te wisselen, was de sfeer bij het begin van de avond niet bepaald uitgelaten. Toegegeven, dat had allicht iets te maken met die net vermelde verkeerde kant van de veertig, maar meer nog met het feit dat de leden van de jury in een nog zeer nabij verleden alle inzendingen voor de Emile Zola-prijs van 1999 tot zich hadden genomen. En het waren er niet eens zo veel. Acht

GEZOCHT: JONGE DURVERS MET EEN SCHERPE PEN

De Emile Zola-prijs voor het beste politiek essay is een initiatief van *Samenleving en politiek* i.s.m. boekhandel *De Groene Waterman*. Deze essaywedstrijd richt zich op jongeren tot 27 jaar.

Dit is de tekst van het juryverslag, dat naar voor gebracht werd door Kris Deschouwer op de Zolaprijs-uitreiking op 26 februari 1999. In dit nummer vindt u ook de tekst van het winnende essay van dit jaar: *De laatste oproep. De nakende ondergang van het Vlaamse cultuurwezen*, van Yves Van Kerckhove. De tweede prijs ging naar Stefaan Calmeyn, *De een zijn nood is de ander zijn brood. Over de Belgische staatsschuld en andere oneindige verhaaltjes*. Zijn essay wordt gepubliceerd in het aprilnummer van dit tijdschrift.

De jury bestond uit: Bart Brinckman (*De Morgen*), Marina Bruelemans (*Samenleving en politiek*), Kris Deschouwer (Vrije Universiteit Brussel), Ruddy Doom (Universiteit Gent), Koen Raes (hoofdredacteur *Samenleving en politiek*), Jan Vermeersch (SEVI), Liesbet Walckiers (Radio 3), Astrid Wittebolle (*De Morgen*).

would-be winnaars hadden zich aan een inzending gewaagd. Dat is veel minder dan vorig jaar. En laten we eerlijk zijn, het proces van zelfselectie dat blijkbaar tot dit geringer aantal inzendingen geleid heeft, trok de gemiddelde kwaliteit in vergelijking met de vorige uitgave van het concours zonder meer omhoog. Maar om te juichen is het nog net iets te vroeg.

U heeft het al gemerkt: de jury heeft weer zitten zaniken en zeuren, heeft zich vertwijfeld afgevraagd waar in Zola's naam toch de durf en de puntigheid gebleven zijn, de wil en de kunst om schrijvend met een scalpel vernieling te zaaien in de geesten van de weldenkenden en de welgestelden. De jury heeft zich afgevraagd waarom er zoveel durf en creativiteit gestoken wordt in vreemdsoortige vervoegingen van werkwoorden of in gewaagde maar meestal misplaatste gemeenplaatsen, maar niet in de stijlvolle en stoere formulering van een "j'accuse".

Maar een jury aan de verkeerde kant van de veertig heeft tenslotte niet zoveel nodig (maar wel genoeg) om te verglijden van het obligate doemdenken naar de vereiste en verdiende welwillendheid tegenover diegenen die een stukje van hun nog jonge leven hebben willen geven aan die eerste poging om de grote Zola te imiteren. Met die Emile Zola leggen we de lat toch wel verdomd hoog. En Zola zelf zal toch ook wel klein begonnen zijn.

Ja dus, naarmate de avond vorderde kwam er tenslotte toch almaar meer witte rook uit het achterkamertje waar de jury zich had teruggetrokken. *Habemus papam* dus. Het heeft wat voeten in de aarde gehad, geanimeerde debatten vereist en ingeslikte veto's opgeleverd, maar we hebben prijs. Van de acht inzendingen sneuvelen er zes, en laat ik toch zeggen dat ze helaas nogal roemloos sneuvelen. Een essay over extreem-rechts met keurig door de tekstverwerking gelinieerde opsommingen en citaten, een pleidooi tegen Jerry Springer waarbij je vruchteloos op de verlossende onderbrekende bieptoon wacht, een *oratio pro domo* voor een socialistisch Europa, een dagboekontboezeming uit Benidorm, een warme verdediging van het Chi-

leense pensioensysteem en een emotionele oproep om het doemdenken nu te stoppen, haalden het niet, al vond elk van hen toch hier en daar een verdediger, en moet mijn cynische toon van aan de overkant van de veertig hen niet bovenmatig ontmoedigen. Twee essays hielden we over, en we gaven ze een eerste en een tweede prijs.

De tweede prijs, de Raymond Poulidor of - voor wie niet meer weet wie dat is - de Erwin Vervecken van het politieke essay, kent zijn klassiekers. Het is ons niet bekend of Matheus ooit een koers van betekenis gewonnen heeft, maar de man heeft ons toch een zinsnede achtergelaten waarmee nog generaties sociaal-wetenschappelijke auteurs qua inspiratie uit de zorgen zijn. Wij vielen een klein beetje voor een pleidooi om het naar de man genoemde effect de nek om te draaien, en met een vergaande, zij het misschien toch niet echt haalbare ingreep de staatsschuld van een klein land aan de Noordzee in de maag van de weldenkenden en welgestelden te splitsen.

De eerste prijs, de Eddy Merckx of - voor wie niet meer weet wat dat soort winnen was - de Miet Smet van het politieke essay, kent zijn klassiekers nog veel beter, en neemt zelfs actief en enthousiast hun verdediging op zich. Hij maakt zich behoorlijk boos over de kwaliteit van het onderwijs inzake overdracht van het cultureel erfgoed in het algemeen en van de literatuur in het bijzonder. Ook al verwonderden we ons over zijn veronderstelling dat theaterbezoekers heden ten dage in een driedelig maatpak gekleed gaan, toch vielen we voluit voor zijn voorstel om alle middelbare schoolstudenten alvast vijf merkwaardige gedichten uit het hoofd te laten leren. Op die lijst staan het Egidiuslied, Gheswinde Grysaert van Hooft, Dien Avond en die Roze van Gezelle, Het Huwelijk van Elsschot en De Plek van Herman De Coninck. Meer vragen wij echt niet.